

Disputatio medica inauguralis de suppressione mensium

<https://hdl.handle.net/1874/345239>

37.

DISPUTATIO MEDICA
IN A U G U R A L I S,
D E
SUPPRESSIONE MENSIIUM,

Q U A M,
ANNUENTE SUMMO NUMINE,
Ex Auctoritate Magnifici D. Rectoris,
D. JOHANNIS LEUSDEN,

Philosophiæ Doctoris, & Linguae Sanctæ in Illustri
Academiâ Ultrajectinâ Professoris Ordinarii,

NEC NON

*Amplissimi Senatus Academici Consensu, & Nobilissima
Fâcultatis MEDICÆ Decreto,*

PRO GRADU DOCTORATUS,
Summisque in MEDICINA Honoribus, Prærogativis &
Privilegiis, ritè & legitimè consequendis,

Publico examini subjicit

ARNOLDUS WIERMANN, LEMGOU. WESTPHAL.

Ad diem 20. NOVEMBRIS, horis locoque solitis.

TRAJECTI ad RHENUM,

Ex Officinâ FRANCISCI HALMA, Academiae
Typographi, clō lcc xciii.

V I R O
SPECTATISSIMO, INTEGRITATE
ET GRAVITATE CONSPICUO;

D O M I N O
GEORGIO MUSMANNO.
MERCATORI apud HAMBUR-
GENSES FLORENTISSIMO.

Hospiti olim suo æstumatissimo,
DN. Fautori, Benefactori, debito ob-
servantiæ & honoris cultu nunquam
non suspiciendo.

*Specimen hocce Academicum; ut tesseram grati
animi, beneficiis innumeris obstrictissimi, cum
felicitatis omnigena, vigorisque tum animi,
tum corporis diu perennantis voto ardentissimo,
officiosâ & gratâ manu*

Consecrat atque offert

A U C T O R.

Q. D. B. V.

PROOEMIUM.

Uterem omnem his pati morbum, elogium est Helmontianum, doctum non minus, quam verum. Illa etenim non tantum, quatenus homo est, corruptam naturam & corpus fragile habens, cunctas ferme cum viro poenas sustinet, & miseras communes habet; verum etiam ob uterum, qui a Platone animal furiosum, in varios furores se ipsum concitans, vocatur, & instar peculiariis, seu tertii hominis esse, à Paracelso creditur, proprias & horrendas quotidie perferre cogitur. Scilicet ex hoc, tanquam ex equo Trojano reconditas morborum & symptomatum myriades monstruosas, lerneas, & sæpe numero Herculeâ etiam clavâ insuperabiles proflire, Oraculum illud Cum divinum est, ubi partem illam, cuius vitio tam sæpe egrotare solet, (uterum intellige) non absque causa πάντων τῶν γυναικῶν ἀρῆναι, omnium morborum muliebrium causam eudacter pronunciare sustinet. Non hic locus est, recensere omnes morbos ac symptomata, quorum mater fidelis existit: instar omnium, & reliquorum basis esse poterit ipsa MENSIVM SUPPRESSIO, Symptoma uteri sanè non levissimum. Si enim unquam, certè tunc, quando in solvendo hoc lunari tributo illud natura arduum est segnius, tanquam Trojanus equus plurimorum affectuum iliada alit, qui postmodum tyrannidem suam non in miserandi sexus solum consternationem exercent, sed Medico etiam ob atrociam multum facesunt negotii. Cum igitur hinc clareat, non superficialium hoc esse malum, sed penito in recessu diversos implicare morbos; in eo considerando, dum Specimen Inaugurale, ad jussum Gratiissima Facultatis Medica, mihi edendum est, vires ingenii, tumultuaria quamois methode, calamoque volante, experiri decrevi, excussâ Naturâ cum ejusdem Causis, quibus Mediis ipsi sit contracundum, ostensurus. Faxit DEUS Ter Optimus, Ter Maximus, ut hi caterique conatus mei sub Eiusdem Gratiôsâ Directione ad optatum, quem sibi proposuerunt, deducantur scopum.

In princip.
lib. 2. de
Morb. Mul.
p. m. 526.

DISPUTATIO MEDICA

INAUGURALIS

D.E.

SUPPRESSIONE MENSIIUM.

§. I.

Rius autem, quàm in affectus hujus realem considerationem plenis, quod ajunt, velis tendam, operæ pretium fore existimo, ut nomenclaturam ipsam levi tantum brachio attingam, deque menstruâ purgatione generatim pauca præmittam. Scilicet Menses, seu *καταμήνια* Græcis, à mense, non tam solari & civili, quàm lunari dicti, humanæ speciei, & sexui sequiori unicè competunt, vel ordinariè saltem & præcipuè; notantque illam cruoris evacuationem, per genitalia contingentem, quam scœminæ ac puellæ eâ statim ætate, ubi mammæ primum elevari ac sororitari incipiunt, & quâ ad muliebris patientiæ leges suscipiendas fiunt aptæ, patiuntur, singulis dein lunæ circuitibus, & intra mensem talem, seu viginti octo dies circiter ordinariè (nisi utero gerant, vel infanti potandas ferant mammæ) recurrentem, usque donec hebescenti senectute repagulum iterum in corpore vetularum, finisque natura sanguini ponat. Et quamdiu hoc modo pacatè menses effluunt, tantum abest, ut venustam corporis & membrorum compositionem (cæteris paribus) tot ægritudinibus exponere debeant; quin potius omnium partium exactissimam proportionem & dispositionem ab omnifariâ morborum tyrannide illibatam præservare possint. Sed calamum diutius in naturale hoc fluidum non immergam, cum in præsentiarum cum præternaturali scœminarum statu mihi res sit, in hoc autem sub alio MENSES schemate, & ut in totum sunt suppressi, veniunt considerandi, dum ultra tempus debitum, & diutius quam

quam par est, lunare illud debitum suspenditur, ad quod ipsis extorquendum atrox ærumnarum phalanx postmodum sese sistit. Græcis dicuntur ἡ τῶν ἐμμήνων ἐποχὴ, *mensium diuturnior* lib. 28. Ob-
retardatio, & Foresto flores & tempora p. n. suppressa. Ut ut *servat. 3.*
 vero Mensium hæc Suppressio sumatur etiam latè aliquando, pro mensium emanatione, alii quoque pauciores eorundem fluxum huc referant, propriè tamen magis & strictè contradistincti sunt Menses Suppressi, emanantes & parèe fluentes.

§. II. Prælibatis sic iis, quæ ad nominis enucleationem facere videbantur, meritò ordinis lege ad definitionem hujus intricati affectûs realem me converto. Quanquam autem à variis variè eadem traditur, in sequenti tamen, quæ ejus naturam rotundè explicabit, acquiescere constituo. Scilicet *Mensium Suppressio, est totalis menstrui sanguinis, in fœminis juxta ætatis, singulis mensibus aliàs semel & ordinariè fluentis, p. n. cessatio, à constitutione p. n. uteri, vel ipsius sanguinis, aut vasorum vitio originem trahens, varia eaque gravia in corpore excitans incommoda.*

Generis vicem constituit p. n. cessatio, putoque sufficienter hoc ipsum declarare, ad quam rerum p. n. classem sanguinis hæc menstrualis stagnatio sit referenda; scil. *ad symptomata actionis læsæ, vel potius planè abolitæ: uterus enim, qui, quod inutile & superfluum restat, evacuare debet, ob causas infra recensendas, ab opere suo feriari cogitur. Dein, retentorum quoque* lib. de dif-
ferent.
symptom.
cap. ult. &
lib. 3. de
caus. sym-
ptom. cap.
 symptomatibus non ineptè annumeratur, præeunte Galeno, cum, quod pacatè effluere, & per tres, quatuor, quinque vel sex dies naturaliter excerni debebat, in non leve corporis damnum atque detrimentum p. n. retinetur.

§. III. Præter naturam hanc dico contingere Suppressionem, quo ipso non promiscuè quamvis intellectam, sed carentiam mensium naturalem ab eorum Suppressionem p. n. distinctam volo. Notum enim est non quascunque menstrui sanguinis Suppressiones cum detrimento atque jacturâ sanitatis fieri, sed aliquas eâ ratione esse comparatas, ut vel secundum naturam contingere dici mereantur, v. g. in gravidis, nutricibus lactantibus, quibus ordinaria & plerumque peculiaris est; utpote in quibus sanguis, dum eodem fœtus nutriendus, aut lac exinde generandum est, in fines suos absorbetur, adeoque super-

fluus, & per consequens nocivus & morbosus non existit. Sic obvia etiam sunt exempla ejusmodi foemellarum, quæ purgamentorum horum ignaræ, manente tamen sub munditie hæc ipsarum sanitate & foecunditate illibatâ; qualesque in foeminâ honestissimâ pariter ac nobili, sex liberorum matre, testatur *Excellentissimus Bohnius*: ex quorum forsitan numero fuit etiam illa, apud *Platerum*, benè habita, formosa & sanguinea mulier, nullis unquam menstruis tentata, nec incommodum ul- lum inde passa. Sed historiarum jam satis, plures qui volet, adeat gynecæa Medicâ industriâ exstructa, ubi passim hujus farinae adhuc mirandas adinvenire ipsi licebit. Mihi interim sufficiat, brevibus indicâsse, naturalem mensium absentiam omni, aut ad minimum graviori periculo vacare; p. n. vero nunquam absque insigni noxâ contingere

§. IV. Positis hisce, de Subjecto inquirendo, ut sollicitus nunc sim, necesse est. In ejusdem vero evolutione calamum mihi abs quæstione istâ, An mensium fluxus, eorumque adeo Suppressio, simiis etiam competat, nec ne? remorari non patiar, cum sint è familiâ brutorum, adeoque nostrâ curâ atque arte indignæ, contra licet sentiente *Jacobo Zabarella*.

Ut propius igitur ad rem accedam, meo quidem judicio non erravero, si illud melioris ordinis gratiâ dispescam in *Generale, Speciale, & Specialissimum*. Ex superius datâ definitione jam apertè liquet, Foeminas, prout latiori significatu, Virgines pubescentes, & ad matrum officium expediendum idoneas unâ includunt, in genere id ipsum constituere. Etenim indubitatum est, affectum hunc esse foeminis præ viris proprium. Sint licet aliæ hæmorrhagiæ utriusque sexui communes, v. g. hæmorrhoides, quarum fluxu, & hinc etiam Suppressio- ne non raro, non minus laborant foeminæ, solus tamen litto- ralis hic sanguinis motus ejusdemque quies foeminis familiaris est, illisque solis competit. *Speciale* sibi vendicat Uterus, fertilis ille aliâs naturæ ager, serendis & plantandis hominibus destinatus: hujus partes & constitutionem naturalem ex Physio- logicis latius repetere, minus hic necessarium duco, sed relegatâ Uteri ad Anatomicos descriptione, paucis indicâsse mihi satis sit, ad promovendum generationis opus, naturam Ute- rum

Testibus
Hippocrate,
Schenk,
Senner,
Etmull,
aliique.

rum pluribus instruxisse vasis sanguifluis, & hæc ipsa *Specialissimum Subjectum* adumbrare pro indubitato habendum, quatenus tot ac tantas calamitates progenerare apta nata, & à variis causis, vel obstructa, oppleta, vel quocunque tandem modo coarctata purgationi menstruæ liberum transitum denegant.

§. V. Commune nunc quidem omnibus Auctoribus dogma est, Uterum cum suis vasis hic affici, sed quænam hujus pars præcipuè veniat inculpanda? dum quæstio emergit, magna mox inter Auctores oritur disceptatio. Sunt etenim, qui fundum Uteri accusant, & ab arteriosis tubulis eundem perreptantibus, debitum lunare tributum exigunt: sunt qui eisdem absolvunt, solis venosis menstruum hoc vestigal rigoros è extorqueri cupientes. Ita *Vesalius* strenuè contra venulas, in fundi superficiem terminantes, militat, inque iis communem valetudinis hostem jugulare cupit: alii contra in Uteri cervice oppugnare eundem maximè allaborant. Abundet per me quilibet suo hæc in re ingenio; saniori interim ratione ii videntur mihi agere, qui, huic contentionis ferræ manus auxiliatrices haud porrigentes, tam fundum uteri, quàm ejus cervicem, vasæque in iis tam arteriosa, quàm venosa, pro affectâ parte agnoscunt, non definientes, utri illorum generi primæ sint deferendæ, aut neutrum vasorum alteri præponentes. *Mirror* interim, Vaginam hic à non paucis intactam relinqui, ex quibus unum *Graafium* nomino, qui illam planè immunem ab hoc vestigali pronunciat, & non nisi citra naturæ ordinem illi imponi id ipsum credit. Cum ego potius aliorum auctoritate ductus crediderim, non minus hanc quandoque principaliter affici. Non dicam de coitu fortiori, à quo Obstructio & Suppressio talismodi non raro tollitur, ita, ut fluxu ordinario & naturali perluantur, frictu scil. fortiori obice deposito, quod *Pechlin.* historiâ non vanâ confirmat.

§. VI. Detectâ sic breviter hujus affectûs sede, ordo me invitât ad Causarum enodationem, utpote in quarum accuratior cognitione cardo felicioris Curationis potissimum versatur, *restante sic Fernelio.*

Immediatam igitur quod concernit Causam, petenda illa non tam ex solâ obstructione vasorum, quam à fermentatione
& tur-

Lib. 5. de
corp. hu-
man. Fa-
bric. c. 15.

Cap. 1x. de
Mul. Org.
p. m. 256.
pag. 259.

Conf. Ex-
cellentiss.
Bokn. Circ.
Physiol.
p. 244.

Lib. 1. de
morb. caus.
cap. 11. p.
m. 360.

& turgescentiâ sanguinis deficiente ; salvâ aliorum Medicorum procerum mente , qui eandem ab archei uteri monarchalis se-
gnitie , & facultatis expultricis frustratione derivant , quatenus officio suo fungi , illudque quod expellendum erat , removere nequeant.

§. VII. Causæ Mediæ Proximiores , quæ maximè in scho-
lis medicis præ aliis causis attendi merentur , evolvendæ nunc erunt , & quidem deducendæ veniunt illæ juxta affectus §. 2. descriptionem , à sanguinis , uteri , ejusve vasorum vitiosâ con-
stitutione. Hic enim reperire licebit , quod turgescentiam il-
lam turbare , motrices fibras lædere , vasa obstruere , eorum-
que tonum destruere aptum est natum. Non incongruum hinc erit illas dispescere in *Communes & Proprias*. Communes fovet ipsa sanguinea massa , quatenus ipsa vel *quantitate* vel *qualitate* minus rectè sese habet. Sanguis enim , si nimius adsit , & quantitate excessivâ peccet , vasa præter modum extenduntur , potentia contractoria seu expressoria , oneri ac moli expellen-
dæ aliàs proportionata , debilitatur , & fibræ horum organo-
rum excretoriorum , à copiâ humoris excernendi , extraordi-
nariè distenduntur ac obruuntur , ita , ut atoniam contractæ impares reddantur ad hanc saburram ejiciendam , sed contentos liquores retinere cogantur , sicque plethora sibi met ipsi in vasis & porulis viam præcludere potest. Non levis autem difficul-
tas hanc assertionem premere primâ fronte videtur , cum nonnulli , uti constat , nominatim *Helmontius* , in eâ sint persuasione , ac si sanguis nimietate peccare haud possit ; sed tantæ eorum rationes non sunt , nec ullum efficax argumentum video , ut propterea digrediar à receptâ per plura secula , & quod-
tidianâ experientiâ stabilitâ sententiâ. Ratum itaque sit potius , plethoram in sceminis sæpe numero causam esse mensium res-
tantium , & plenitudinem posse obesse excretioni sui ipsius. Possibilitatem hujus phænomeni , præter duplicem *Riverii* ex-
perientiam mechanica demonstratio confirmat , illustrat quoque eandem simile quoddam , à re tamen præsentis haud absimile , à fibris vesicæ motricibus , ex urinæ cumulatione justo majori distentis , petitum. Ut taceam *testimonium illud Cui ; Sanguis , cum abundat , valetudinem vitiat.*

Cent. 1.
Observat.
1. & 2.

§. VIII.

§. VIII. Eundem planè effectum notamus quoque in defectu sanguinis, & si parcior sit in corpore. Nam uti nulla fit mensium eruptio, nisi plethora adsit respectiva, ita fluidum illud undecunque absumptum vel depauperatum ἐργασμὸν recipere non æque potest, & oceanus hic microcosmicus, quando non abundat, ut exundet tamen, vel alveos suos transgrediatur, impossibile est. Quæ ratio inter alia esse poterit, cur in vetulis communiter cesset circa annum quinquagesimum hæc effusio, quarum quippe corporibus ejusmodi eâ ætate contigisse videtur sanguis, ut in hoc & aliis ejus paucitas nihil habeat superflui, quo carere possit: ex quarum etiam aridurâ, & cum sufficienti vasa humido non instantur & irrorantur, facillimè fibrarum siccitas, flacciditas & atonia, parietum approximatior & collapsio nedum ôccallescentia exoriri etiam poterit. Quod ipsum tamen, non ad solas applicare vetulas convenit, sed ad juniores etiam, & quæ adhuc sub imperio Lunæ sunt, sceminas, quas eadem utique paucitas in solvendo ipsi tributo segniores reddere potest, dum hujus vitalis thesauri multis modis depauperatæ, vix tantum quandoque humidi habent, quod extra graviditatem quidem, in sui ipsius, præsentis gestatione vero in prolis commodum & alimentum sumant: tantum hinc abest, ut Lunæ depositum ipsis grave esse possit; quin potius corpus suum exsuccum, tali ferendo oneri impar subtrahant, per multos sæpè annos, si non semper, eadem manentes, ac si muliebrem quoad hoc exuissent naturam.

§. IX. Præ jam dictis tamen, & cæteris aliis omnibus, majorem considerationem meretur Cacochymia, seu sanguis qualitate peccans, uti enim plurimorum ac gravissimorum morborum serax, ita & huic malo existit fomes pinguis, quando scilicet ita vitiat, ut nihil contineatur in vasis, vel pars maxima contentorum nihil sit, præter liquidum pituitosum, plus minus viscidum, frigidum, acidum, aliudve simile admixtum, ad turgescentiam menstruam planè ineptum, grossum, terreum, tartareumque, quocunque tandem modo in ipso generatum, quod naturali fluiditate amissâ, ad fluxum minus facile, naturæ regimini vix, aut planè non auscultat, sed suc-

cessivè ad uteri vasa ac porulos, sanguinem alias naturaliter plorantes, dilapsum, ad eosdem magis subsistit, ac limositate, crassitie, ac mole suâ angustias has ita replet ac infarcit, ut reliquæ liquidæ, & ab ipso separabiles partes, minus facile secerni, aut ex oscillis in uterum, aut ejus partes affines depluere possint.

§. X. Detestis & Iustratis Causis communibus, in proprias jam quoque inquirere necessum erit, quas adinvenire erit facile, si paulo penitius ipsam Uteri substantiam inspiciamus, ubi occurrent viarum in ipso angustiarum, & tam adducentium, quam emittentium sanguiferorum vasorum, ut & pororum ac orificiorum indispositiones variae, sive sint naturales, sive adscititiae, vel ab internis causis, vel externis erroribus productæ. Quo spectant scirrhi, tubercula, pinguedines, cicatrices, & tumores comprimentes alii, ut & ipsa pudendorum externorum clausura, qualem annotavit *Sennert.* aut quem in uteri ostio externo observavit *Platerus*, totalis coalitus: item, quando obex quædam in ipso vaginæ canali est posita, qualem reperit ibidem *Roonbuys.* aut ubi osculum uteri interius membranâ sive tegmine obtenditur, quale ab eodem *Roonbuys.* fuit deprehensum atque annotatum.

Prax. lib. 4.
p. 1. c. 3.
Observat.
p. 246.
Observ.
chirurg. p.
114. 118.
p. 121.

§. XI. Exhaustis sic rudi & obtuso Calamo Causis Mediatis Proximis, ad Remotas leviter eundem jam dirigo. Tres autem harum constituendæ Classes, rerum scilicet *Naturalium*, *non-naturalium* & *præternaturalium*. In priori Classe *Sexus* primo loco occurrit, sed cum vocitetur *Mensium Suppressio*, & jam supra §. I. & IV. affectus audiat uteri vulgaris & proprius, uterus vero distinguat fœminas à viris, non est, ut plura de eo in medium hic afferantur. Ob eandem rationem sicco iterum hic calamo *Ætatem* prætereo, cum itidem in dictis §§ de eadem mentio sit facta. E *Temperamentis* frigida & humida seu phlegmatica, ut & sanguinea corporis temperatura maximè huic malo est obnoxia, prior, quatenus crassiorem ac tenaciorem, pituitosum ac viscidum sanguinem gignit, lento motu gaudentem, uterique facillimè vasa obstruentem: posterior, quatenus ad plethoram & humorum abundantiam disponit, vasis postmodum onerosam.

Synops.

§. XII.

XII. In secundâ Classe, ex *rebus* scil. *non-naturalibus*, quæ Causæ Remotiores existunt, & in quarum potestate est, corpus humanum de statu naturali & sano, in præternaturalem & morbosum dejicere, primum locum tenet *Aer* nimii frigoris gradu corpus ambiens, inque id ipsum sese ingerens, quatenus officia vasorum & fibras nimis constringit, illorumque officia perturbat, corporis poros, exclusioni seri superflui dicatos, occludit, & sanguinem incrassando & condensando, inter circulandum dictis in partibus ad *ædow* disponit. Idem subitaneum, incautum, & diuturnum partium refrigerium, sive id per lavationem corporis ex frigida, sive per immersionem pedum in ipsam, efficiatur, sequi solet, imprimis instante vel durante mensium fluxu; de quibus passim exempla apud *Autores* fide dignos prostant non contemnenda. Non tamen propterea siccum nimium & immoderatè calidum aërem hic immunem pronuntiabo, quippe hic poros partium enormiter recludendo, non solum sanguinem versus ambitum corporis rapit, sed & serosam ejus partem, quæ inprimis fluxilitatem ei præstat, sitiens absumit. Sunt, qui & eundem incusant, non tantum à Sole, sed & ab igne aperto & clauso æstuantem, quando scil. scæminæ ex pravâ consuetudine aëris frigidi inclementiam temperare, suppositis ventri inferiori prunis hyemali tempore, satagunt, unde uterum exuri & menstrua exsiccari dicunt, uti videre est apud *Roderic. à Castro*. Sequuntur *Cibus & Potus*, obstetricantem non minus huic malo porrigentes manum: speciatim cibi crudiores, frigidi, copiosius & crebrius ingesti, dyspepti, concoctu difficiliores, quales sunt carnes, è majori animalium familiâ, fumo induratæ, pisces marini exsiccati vel muriati. Par ratio est viscidorum omnium, aliorumque eduliorum, fructuum horariorum, melonum, cucumerum, & inprimis lacticiniorum. Tantum enim abest, ut hæc esculenta ventriculus debito modo resolvat & extrahat, quin potius crudiores indigestamque molem, ac largum viscidorum humorum proventum in sanguinem transferat; sicque obstructionum plurimarum, speciatim & hujus, juxta *Barbett.* fons & origo dici possit. Noxia inprimis vis hic etiam notari meretur coagulandi, quæ ex aceto, subacidis aliis, austeris,

*Conf. For-
rest. lib. 28.
observat. 2.
Clariss.
D. Deck.
Exercitat.
suarum
p. m. 442.
& 556.*

*Vid. Tim.
à Guldenk.
l. 4. Cas. 8.
Celeberr.
D. Deck.
Exercis.
p. 513.*

*Conf. ite-
rum lau-
dat Deck.
p. 558.*

*Lib. de V. S.
adversus
Erasistrat.*

*Epist. 51.
lib. 2. p. m.
728.*

acerbis, stringentibus, v. g. mespilis, cydoniis, prunis sylvestribus, ribesii immaturis, avidè diuque usurpatis &c. oritur, promptissimè enim hæc sanguini permixta eundem in grumos cogunt, unde, si non planè subsistere in canalibus cogitur, motus tamen maximam partem sufflamatur. Quibus denique medicamenta vehementer refrigerantia & adstringentia, vel internè assumpta, vel externè applicata, sunt subjungenda. De Potu experientia non finit sperare meliora, præsertim si prægelidus infundatur æstuanti pectori, nimioque motu valdè defatigatis visceribus, & hoc tempore menstrui fluxûs. Exemplum lectu dignum proponit Galen. Quem potum frigidum & Langius in menstruatis maximè damnat, ut, quibus nihil nocentius ipso, quando scil. hujus fluxûs hæmorrhagiam expectant. Ut taceam absurdam quarundam mulierularum religionem, quæ genio & sanguini suo sufficiens fluidum quotidie detrahunt, & sic ad focum hunc ignem apportant. Quid Motus & Quies in producendo hoc malo valeant, prolixâ non indigere explicatione puto: uti enim nimia exercitii vehementia humorum est maxima deprædatrix; ita rursus nimia tranquillitas & vita supra modum otiosa humorum viscosorum excrementitiorum fœcunda genetrix atque cumulatrix, ut ex utrâque hâc causâ, sanguis per vasa uterina fluere reddatur planè ineptus. Haut absimili quoque cum his modo Somnus ac Vigilia affectum hunc producere possunt. Excreta quoque ac Retenta, si non sint naturalia, huc facere videntur; scil. si illa, quæ excernenda erant, retineantur, aut quæ retinenda erant, intempestivè excernantur, quo spectat inconvenienti tempore, & frequens instituta V. S. (quæ in nonnullis fœminis maximè culpanda, quæ Medico inconsulto, quoties rapit impetus, venas Chirurgo, fluentibus licet mensibus, nec tamen indicato ægritudinis statu, secandas præbent) aut sponte accidens sanguinis per alias partes depletio. Ultimum ex rebus nonnaturalibus adhuc restat, sed facile præcipuum, Animi nempe *admodum*, immodicus v. g. timor, terror subitaneus, tristitia summa, assidua curæ, affectus, quod plurimis possit exemplis probatum dari, sanguinis turgescentiæ summè infesti. Non semel enim à Practicis observatum est, menses fluentes inopi-

inopinato terrore incusso, extemplò substitisse, aliis per aliquot menses, aliis per omnem vitam. Ut compendio agam, unicum tantum ex Hippocrate huc traham, qui observavit ex morore & assiduis curis menses multo tempore, imò ad ultimum suspirium suppressos in uxore viri cujusdam exulantis, priori quidem tempore fecunda. Alterum ex mariti obitu legi poterit apud supra citatum Decker.

6. Epidem.
Sect. 8. in
fine p. m.
823.

§. XIII. In tertiâ, & præternaturalium rerum Classe denique varii morbi sunt, qui miseras scemellas hoc in morbi genus præcipientes dare possunt, v. g. febris hectica, febris ardens, dysenteria, ulcera & vulnera, ac plures alii.

Exercit. p.
547. &
575.

§. XIV. Ad Diagnosin hujus affectûs jam transeo, quæ scilicet ad exactam gravissimi hujus mali cognitionem summè necessaria est. Non autem omnino illa est difficilis, modò in ægrotantes, ingenuâ & liberè suas ærumas confitentes, incidamus. Verum, cum ut plurimum fæminarum cœtus ex intempestivâ quadam verecundiâ & præpostero studio cavere soleat, ne hæc sua, quæ circa genitalia, & eorum sacra contingunt, arcana nobis innotescant, ut quorum conscientiam sexus ille sibi reservat, non facile Medicis in testimonium rei vocatis; cogimur insuper, ex aliis documentis, quibus sese facile aliàs prodere solet hic affectus, argumenta nostra desumere, quæ potissimum in respiratione difficili & anhelosâ, interdum, (si mensium tempus immineat) cum suffocationis metu, fortius paulo moto corpore, totius corporis languore, gravitate pedum, pulsatione & tensione lumborum, dolore dorsi & capitis, inflatione ventris, anorexiâ, horrore inordinato, in calorem præternaturalem desinente, & vomitu jam pituitoso, jam bilioso apparent. Hæc & alia p. n. & morbificam Mensium suppressionem, à naturali illâ, quam gestatio præstat, non difficulter distinguunt, nec Medicum existimatione & suâ famâ cadere facile sinent, ut in hæc, ex simplicitate fecunditatem uteri ignorante, abortum procreet, vel in illâ, loco menstruorum furtivè susceptæ Veneris præmium intempestivè ejiciat, modo personarum ægrotantium conditionem vitæque genus simul perpendat, postmodumque ad dicta symptomata probè attendat, num gravia & plurima horum adsint,

& sensim sensimque augmentum ex retentâ materiâ sumant, cumque redeunte de novo Lunâ eodem semper ordine, nec minore crudelitate eadem recurrant, quod si fiat, in veritate suarum conjecturarum confirmabitur, adesse nempe p. n. Mensium suppressionem. Si vero per semestre, aut aliquot menses conquestæ sint de suppressione hâc, de antea dictis autem symptomatibus nihil sciant, aut si quæ adsint, indices magis decre-scant, & præterea color adhuc vividus, de Uteri pondere & fœcunditate conjecturari licet. Signa Causarum dabunt agræ temperamentum, habitus corporis, victûs & vitæ genus, alia-que, quorum superius mentio fuit facta.

§. XV. Ad Prognosin denique quod spectat, formare illam cuilibet ex antea dictis incommodis equidem facile esset, verum instituti postulare videtur ratio, ut singulari etiam explicetur paginâ. Non obstantibus autem iis, quæ in limine, §. scil. 3. *hu-jus Disputationis* innui, quod in quibusdam fœminis, perpetuus Mensium defectus, permanente istarum valetudine integrâ, observatus apud nonnullos Præcticos legatur; non leve tamen corpori cudit periculum, præterquam enim, quod §. *precedenti* inculcata symptomata producat, plurimorum ac graviorum aliorum morborum sedulus faber existit, *testante sic magno Hippocrate*, præsertim, quando sanguis in Uterum incumbens, si vias reperit minus idoneas, necessitate quâdam in alias partes nobiliores & rarioris texturæ regurgitare cogitur. Sic sæpe ebul-liens in vasis, & ab Utero exire nesciens, maximo in pulmo-nes impetu despumat, illisque tussim & difficilem respirationem adportat, *non sine tabis metu*. Alio tempore Cerebrum aggre-ditur, unde Epilepsia, Apoplexia, Mania, & Melancholica in-fania, quam posteriorem bis ex hâc causâ observavit sæpè lau-datus *D. Deck*. Quandoque & genus nervosum ad motus con-vulsivos & spasmodicos concitat, quod mihi observare conti-git, in virgine quâdam, pietate & castitate non minus, quàm reliquarum virtutum dotibus conspicuâ. Quas labe & ipso Utero stagnando affricet, non minus in Præcticos monu-mentis consignatum est. Notatu digna est observatio, atque hic interferi meretur, quam habet *Fabr. Hildan.* de muliere quâdam, quæ suppressione Mensium diuturna extincta, post mortem

§. Aphor.
57.

*Juxta te-
simon.*

Salmuth.

Cent. 2.

Observ. 18.

Vid. Ejusd.

notas Prax.

Barbett.

annexas.

Cent. 2.

Observ. 62.

mortem cultro subjecta anatomico, ostendit colli matricis inflammationem, & de alia, quæ gangrænam in eadem parte spectantibus exhibuit. Plura qui desiderat pathemata quorum omnium causa existit, evolvat *Hippocrat. Doleum, imprimis vero magnum illud Schenckii opus.* Notandum interim, non omnem spem recuperandæ sanitatis indifferenter ægræ esse præseindendam, sed gradus utique hujus mali dari, secundum quos periculositas ejus major vel minor adhuc metiri possit, & primo quidem, ex ejusdem origine & prægressis causis; si enim levior hæc, mitius quoque de affectu ipso formandum judicium. *Secundo*, ex mali diurnitate, quò enim recentius, eò mitius, & quò diuturnius, eò etiam curatu difficilius. *Tertio*, ex corporis ægræ firmo adhuc, vel jam debili habitu. *Quarto & ultimo*, ex symptomatibus conjunctis, prout ista graviora & plura, aut leviora ac parviora adsunt; si enim mitiora illa, nec nimis accumulata appareant, eaque sensim remittant, & Mensium profluvium ordinarias vias repetere incipiat, Prognosis ad salutem erit formanda.

§. XVI. Postquam Suppressionis Mensium hætenus naturam & theoriam sufficienter, ut puto, dedi perspectam, proximum nunc erit, ut ad medendi methodum accedam, scil. quomodo secundum illam aptis remediis tolli Suppressio possit. Hæc autem sicuti *Indicationibus* nititur, ita hæc à Causis desumere jubet. Hinc sanguis, ubi copiâ peccat, & in corpore cumlatus, vasisque impactus fuerit, imminuendus erit, & ad uterum revocandus. Ubi deficit, restaurandus. Viscidior, crassior, grumescens, aut alio modo corruptus, competentibus alterantibus, attenuantibus, incidentibus & aperientibus, mitigandus, corrigendus atque præparandus, postmodumque per vias convenientes justo cum moderamine evacuandus. Uteri, & vasorum circa ostia indispositiones, quoad fieri potest, tollendæ; sicque obstructionibus in canalibus apertis, specificis sic dictis Emmenagogis evacuatio menstrualis tentanda, demumque Causarum generatio ulterior legitimâ victus ratione omnî studio præcavenda. Hisce nunc scopis ex arte adimplendis, aptam ut nanciscamur præsidiorum materiam, triplicem illum, & tùm Medicis, tùm ægris proprium & salutarem fontem,

Chibi-

Chirurgicum scil. *Pharmacenicum* & *Diaeticum* ad eam, necesse est.

Recludendus igitur primo loco erit *fontis Chirurgicus*, ut appareat, quid salutiferi ex hoc ipso ad ægras hoc affectu affectas, redundare possit; ubi in ipso statim limine plurimum se commendat heroicum illud, & per quam plurima secula celebratum remedium V. S. quotiescunque scil. abundantior, & ægræ corpus gravans sanguis, dolorque hinc lumborum gravativus, suffocationis metus, similiaque symptomata, tentandam sui imminutionem, vel derivationem aut revulsionem indicaverint, illamque tempestivè properatam exposcant. Tali igitur in casu commodè hæc ipsa institui in brachio poterit, & quidem in mediâ mensis periodo, insuper vero etiam, instante tempore mensium, h. e. duobus vel tribus diebus ante novilunium, in pede, & quidem in ejus talo reperibili Saphæna: ita enim sublevato & revulso sanguinis pondere, arctatis vasorum osculis, fibrisque mole istâ hæctenus obrutis, veterem tonum rediturum esse, nullum erit dubium. Non soli autem exuperanti sanguini, sed & Cachexiæ & humoribus vitiosis inservire videtur, hoc tamen cum moderamine, ut adornetur, si menses non ad eò diu obstructi, nec vires fractæ & exhaustæ jamjam fuerint. Non infeliciorum successum *Galen. Heurn. aliique* promittunt ab ejus *vicariis Cucurbitulis*, suris applicatis, ut & *frictionibus* ac *ligaturis* femorum & crurum asperioribus, languido scil. corpore V. S. aspernante.

§. XVII. Exhausto sic ex parte priori, alterum nunc, *Pharmacenicum* nempe accedamus *fontem*, quem non minus salutariter fluere deprehendemus, si modo *Causarum*, hincque defumendarum indicationum varietatem exactè ponderavimus. Accuratè inquam, *Causarum* varietatem hic esse explorandam, accidit enim quandoque, uti in superioribus vidimus, quod ipsius fluidi jactura, corporisque extenuatio, sit sola hujus retentionis remora: tantum enim tunc abest, ut hæc distinctione neglectâ, salutare ex hoc ipso poculum subjecto malè habenti propinare, & felicem in illo Mensium provocationem moliri possimus: quin potius intempestivè emmenagogis medicamentis ad inconsuetum & inutile opus naturam cogamus, & imprudenti
ejusmo-

ejusmodi sollicitudine naturæ quietem, & corpori sanguinem invidentes, ægras nostras putatitias in altam ærumnarum atque ægritudinum, nisi quandoque mortis foveam præcipitemus. Tali potius in casu, fons hic cum priori omninò erit claudendus, corporique per victum euchymum pro sanguinis generatione primariò consulendum, apertis tantum simul in hoc fonte quibusdam rivulis relictis, per quos fluere medicamenta analeptica ad corpus languidum, pro virium restauratione, possint; quo factò, natura sponte suâ sæpius ad officium redit. Recludi autem fons, circa quem adhuc hæremus, tutò iterum poterit, si sanguinis vitiosa qualitas, aut Cachexia adfuerit, (nihil refert, sive illam ut Causam, sive ut productum consideremus) in quam ejusdem rivuli partim alterantia & aperientia, partim Evacuantia tum diffundunt. Si igitur suspicemur viscositatem aliquam, aut abundantiam humorum gelatinosorum, primaria nostra Cura esto, glutinosam hanc diathesin resolvere, motum ipsi procurare, vias aperire, & vasa, tum viscerum infimi ventris reliqua, tum imprimis uteri, ab infarctu illo liberare: hoc ipsum autem commodè fieri poterit, præter aquea & diluentia, non satis hic laudanda, jam nominatis alterantibus & aperientibus, ex quorum ingenti farragine potiora hic adduxisse satis sit. Simplicium igitur Vegetabilium classem, quorum alia amarorum, alia aromaticorum nomine veniunt, maximè ex radicibus exornant: *Rad. gentian. galang. imperator. Zedoar. angelic. ari. acori, aristol. rot. vincetox. bryon. armorac. s. aperientes.* Ex herbis primas tenent; *Artemis. rubr. & alb. meliss. hepat. nob. abrot. fumar. Cent. min. Card. bened. absinth. menth. rut. hyssop. capill. Vener. Calaminib. Sabin. puleg. &c.* Ex floribus, *flor. Calend. Sambuc. cheiri, Spic. stoeckad. arab.* Ex lignis, *juniperin. guajac. aloës, cost. sassasr. &c;* quæ materiam pro Decoctis aut Infusis satis aptam & laudabilem præbent. Quibus substitui etiam poterunt alia, ex his præparata aut aliunde ex diversis regnis accersita salina, qualia sunt: *Essent. absynth. simpl. & compos. fumar. lignor. Elix. propr. simpl. & antiscorb. Spirit. cochlear. Sal. tartar. crem. & crystall. tartar. tartar. vitriolat. arcan. duplicat. sal armoniac. depurat. sal. absynth. Cent. min.* similiaque à Practicis ubertim collecta: his si

judiciosè jungantur quædam ex Emmenagogis, non solum humorum crassitiem attenuabunt, sed commorantes etiam nimium menstruas purgationes quandoque commovebunt. Quod autem si non dederint effectum, correcti quodammodo, & ad exitum dispositi restagnantes viscosi humores è corpore sunt eliminandi, tum *Vomitoriis* tum *Purgantibus*, quæ perquam auxiliares in hoc nobis præbere etiam solent manus; apparatus, brevitati studens, apponere hic superfedeo, cum ille apud Practicos extet amplissimus, v. g. *Sennert. Barbett. Deck.* aliosque. De purgantibus tamen adhuc notetur, majori cum fructu hæc ipsa usurpari, si cum ante dictis aperientibus, tum cum aliis tartareis, salinis, uterinis, martialibus, & qui omnium maximè serum glutinosum ac viscidum liquat, ac evacuat, mercurio dulci maritentur. *Clysmata* emollientia, laxantia, aperientia minimè hic volo exclusa, utpote quorum usum felix Practicorum inventio comprobatur.

Crassities sanguinis ex seri defectu, non adèd prolixam exposcit curandi materiam, sola enim *aquea & humectantia* præsentissimum hic remedium, cum quibus ipsi thesaurus iterum & aptitudo transeundi angustias illas accedit. Cavendum igitur, ne ægras pellentibus hic iterum ad interneconem fatigemus. Haud contemnendi etiam usus sunt hæc aquea, sive sint simplicia & ex fonte domestico, sive è thermis petita, ubi ex abusu acidorum in coagulum abiit M. S. accommodatius enim menstruum his salibus adinvenire non licebit: locum tamen hic etiam habent omnis generis *terrea absorbentia*, ut *C. C. ust. Ebur. ust. Corall. ocul. Cancr. mater perlar. conch. cret. &c.* Inprimis vero *martialia*, ut *limat. Martis*, in substantia, & omnia ex illo parata; item *alcalina*, tam *fixa* quàm *volatilia*, quæ omnia tum particulis acutis penetrantibus volatilibus, motum humoribus fixis iterum procurant, & vias ac poros ab aluminoso succo contractos aperiunt; tum *fixisterrestribus*, coaguli, humores figentis, causam, particulas acidas, ponticas, absorbent, imbibunt, & humores adèd edulcorant, ut promptè ire ac redire, circulari & excerni queant. Coagulationem quandoque etiam à causâ externâ pati M. S. ex superioribus notum, hæc ut rursus corrigatur, præter *phlebotomiam* in cruribus celebrandam

ad *resolventia* & *diaphoretica* erit confugiendum, materiam dabunt seqq. *mandib. luc. pisc. lap. cancr. sangu. hirc. dens hyppopot. sperm. Cet. animon. diaphoret. s. & martiale, pulv. marchion. specif. Cephal. D. Mich. sal. volat. viperar. succin. C. C. Spirit. sal. armoniac. liqu. C. C. succinat. Tinct. bezoard. &c.*

§. XIX. Præmissis sic iis, quæ necessaria ad alterandum sanguinem, diversimodè vitiatum, videbantur, addenda denique erunt illa appropriata medicamenta, quæ legitimum orgasmum sanguini restituunt, Emmenagoga communiter audiunt, suntque hujus generis oleosa volatilia varia. *Cinamom. Cardamom. Caryoph. Galang. Zedoar. cass. lign. rut. rosmarin. puleg. sabin. antophyll. bacc. laur. Croc. myrrh. campb. succin. galban. oppopon. sagapen. gumm. ammoniac. borrax, Castor.* Quibus effectu respondent varia alia, & quæ ex his in officinis prostant parata, ut *Essent. croc. myrrh. Elix. uterin. Ludovic. Croll. Elix. propriet. s. acido, Spirit. sal. armoniac. Essent. Castor. Tinct. tartar. compos. aloëtica Timai, Tinct. animon. spirit. C. C. fuligin. secundin. Ol. succin. rut. Sabin. origan. angelic. Cinamon. caryoph. cort. aurant. trochisc. de myrrha, spec. diaborrac. Mysf.* similiaque aliaque variè miscenda. Hisce, non neglectâ, ubi opus fuerit, V. S., ritè usurpatis, nullum dubium, quin sanguis majori *inopeta* acquisitâ, promptius clausa vasorum oscula perrumpat, exitumque inveniat. Annotatas ab Auctoribus formulas repetere hic nolo, cum futuro judicioso Practico facile sit has ipsas pro circumstantiarum & indicantium ratione parare, qui & dosin & tempus propinandi facillimè etiam adjudicabit. At vero quandoque etiam accidit, ut omnis molitio frustra sit, & postquam fortissimis, durissimisque remediis certatum, quæ errantem revocent sanguinem, nihil aliud, quam vana & dolorifica, tum in lumbis, tum capite, fermentatio relinquatur. Equidem illa sæpe est obstructionis contumacia, ut non temerè calidioribus & fermentativis remediis sollicitari se patiat, externorum emollientium, blandorumque medicaminum beneficium expectans; præprimis si in utero mora, aut indispositiones quædam circa vasorum ostia fuerint. Laudantur hoc sine à Practicis *Fotus* & *Balnea* ex Emollientibus parata, præcipuè si repetitis ex ordine vicibus instituantur, eorumque vapor speci-

ficis uterinis & menagogis animetur. Parem cum balneis effectum præstare *Suffusus & Vapores* scribunt, ex *bdellio, myrrh. succin. ir. caryoph. aromar. mac. bacc. laur. junip. sem. nigell. sol. sabin.* parati, & ad uterum per tritorium vel tubulos uterinos derivati; quo spectat *Suffimigium Timæanum* ex *colocynthide, it. Harimannianum* ex *scor. regul. animon.* Frustra tamen quandoque etiam generoso hoc apparatu pugnatur, ubi scilicet Mensium egressus, à membranâ aliquâ, antrum hoc occludente, impeditur, uti in atretis, & quæ à vulnere aut ulcere coalitionem vaginæ patiuntur, sed omnem medelæ spem ægratum, à peritâ Chirurgi, in secundo, manu expectet, necessum est.

§. XIX. Restat, ut ex fonte *Dietetico* legitimam victûs rationem hauriamus, ut viribus prospiciatur non modo, verum nova etiam causarum generatio præcaveatur. Victûs enim ratione neglectâ vel perperam institutâ, reliqua Medicinæ præscripta, teste *Willisio*, parum aut nihil versus sanitatem proficiunt. Opposita autem hæc ipsa sit morbificis causis, necessum est. Vitetur itaque *Aër* frigidus, palustris & nebulosus, eligaturque purus & temperatus. Exulet *Tractatio aquarum*, inprimis frigidarum. Cibi sint *evaporati*, parum excrementi post se relinquentes; fugiantur alimenta crassum sanguinem generantia, ut fumo indurata, lacticia, fructus horarii. *Potus* sit cerevisia benè defœcata, calidior, ut & vinum moderatè sumptum, monente *Langio*. *Somni & Vigiliarum* moderamen omni studio observandum, alterutrum non sit immodicum; id quod etiam de *Motu & Quiete* intelligendum. Assumptis *Excreta* respondeant, quod cum sponte non fiat, alvus vel alimentis, vel medicamentis officii memor reddatur. Animus tranquillus sit, & mœror, terror, metusque exulent, oportet, vel mediocritatis freno, quoad licet, cohibeantur, gaudioque diluantur. Et sic DEO summo Archiatro adjuvante, spes erit ægrotantibus de recuperandâ conservandâque valetudine.

§. XX. Atque hæc de *Suppressione* sufficiant, DEO ergo T. O. M. à quo hujus conatus mei cepi primordia, in fine quoque consociatis suspiriis, pro concessis viribus, immortales rependo grates. Ille ulterius conatibus meis quibusvis divinâ benedictione vigorem addat, ut inprimis Ejus honor, proximique commodum perpetuus illorum sit

F I N I S.